

FEATURES OF STATE AND LEGAL REGULATION OF NON-BANKING FINANCIAL INSTITUTIONS IN THE FINANCIAL SERVICES MARKET

Особливості державно-правового регулювання діяльності небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг

Buha Hanna

Keywords:

non-banking financial institution, state regulation, legal support, National Bank.

Ключові слова:

небанківська фінансова установа, державне регулювання, правове забезпечення, Національний банк України.

Постановка проблеми. Перехід України до соціально орієнтованої ринкової економіки передбачає створення конкурентоздатного фінансового сектору, який надає економіці країни необхідний обсяг фінансових ресурсів, забезпечуючи таким чином її розвиток. Ефективне функціонування економіки потребує постійної мобілізації, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів між її сферами й секторами. Такі функції виконуються як за допомогою держави, так і за допомогою фінансового ринку, який мобілізує заощадження на добровільних засадах і надає позички чи інвестиції, регулюючи фінансово-економічну ситуацію країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження особливостей державно-правового регулювання діяльності небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг займалися чимало відомих світових науковців та фахівців таких як Картамишева О.Є., Денисенко Б.В., Дроздова Н.В. та інші.

Метою і завданням статті є розгляд проблемних питань особливостей державно-правового регулювання діяльності небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг.

Викладення основного матеріалу. Небанківські фінансові установи у своїй діяльності залучають грошові заощадження населення, підприємств, формують з них фінансові ресурси і раціонально розподіляють їх під впливом попиту та пропозиції на фінансовому ринку, направляючи залучені фінансові ресурси у високоприбуткові проекти, що сприяє ефективному функціонуванню економіки. Світовий досвід свідчить, що в країнах з розвинутою системою ефективно діючих фінансових установ спостерігається більш швидке і послідовне економічне зростання, такі країни краще пристосовані до економічних потрясінь¹.

Ключова роль у розвитку стабільного фінансового сектора належить державі, яка, за допомогою притаманних їй форм і методів здійснює державне регулювання діяльності небанківських фінансових установ, складовою частиною якого є адміністративно-правове регулювання.

Загальні правові засади щодо надання фінансових послуг, контроль за діяльністю суб'єктів фінансового ринку регламентує вже загаданий вище Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». Згідно п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону, фінансова послуга – це операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів². Ключовим компонентом легальної дефініції, що розкриває сутність поняття фінансової послуги, є здійснення операцій з фінансовими активами.

¹ Картамишева О. Є. Адміністративно-правове регулювання діяльності небанківських фінансових установ в Україні : дис...канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2012. С.69.

² Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

Водночас визначення «фінансових активів» нормативно-правові акти не містять. Законодавець у п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону обмежується лише переліком об'єктів, що належать до фінансових активів (кошти, цінні папери, боргові зобов'язання та право вимоги боргу, що не належать до цінних паперів). До законодавчих ознак фінансових послуг належать: 1) здійснення операцій із фінансовими активами, що пропонується вважати «учиненням фактичних та/або юридичних дій з фінансовими активами»; 2) дії з фінансовими активами провадять в інтересах третіх осіб¹. Водночас наголошується на неконкретності цього формулювання, з чим ми цілком погоджуємося та пропонуємо передусім зважати на інтереси споживача фінансової послуги, а вже потім – можливих зацікавлених третіх осіб.

Натомість Н. В. Дроздова називає вже більший перелік характерних ознак фінансової послуги, що вирізняють її з-поміж інших послуг. Так, по-перше, фінансова послуга – це різновид діяльності відповідного суб'єкта господарювання, який надає послугу; по-друге, фінансова послуга належить до нематеріальних послуг; по-третє, фінансова послуга супроводжується відповідним рухом фінансових активів (грошових коштів, цінних паперів, боргових зобов'язань та прав вимоги боргу, що не має статусу цінних паперів, включаючи будь-які види лотерейних та інших подібних білетів, які передбачають видачу грошового або майнового виграшу); по-четверте, зазначений рух фінансових активів передбачає здійснення учасниками таких послуг відповідної фінансової операції (наприклад, торгівля фінансовими активами, залучення їх у депозит); по-п'яте, наявність професійного складу суб'єктів фінансових послуг, які надають таку послугу і здійснюють функцію фінансового посередництва². Проте, на нашу думку, цьому переліку бракує таких важливих ознак фінансової послуги, як платність та унікальна мета її надання.

К. В. Масляєва, навпаки, наголошує на господарсько-правовому характері операцій з фінансовими активами. Аналізуючи такі риси фінансових послуг, як збереження реальної вартості фінансових активів та отримання прибутку, авторка доходить висновку, що збереження реальної вартості активів і є обов'язковою метою надання фінансових послуг, без чого стає неможливим досягнення іншої мети фінансової послуги – отримання прибутку. Вчена наголошує на неможливості розгляду обох зазначених цілей фінансової послуги як альтернативних, що передбачено в Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»³, з чим варто погодитись.

Отже, на підставі дослідження зв'язків фінансової послуги з іншими послугами, характеристики її основних ознак, а також урахування напрацювання науковців і наші власні висновки, надамо поняття фінансової послуги. *Фінансова послуга* – це господарська операція з грошовими коштами, цінними паперами та борговими зобов'язаннями, що здійснюється на платній або безоплатній основі банківськими або небанківськими фінансовими установами в інтересах замовників послуг – споживачів та можливих третіх осіб за власний рахунок фінансових установ, або за рахунок споживачів чи третіх осіб, або за рахунок грошових коштів, залучених від інших осіб, з метою збереження їх реальної вартості, а у випадках, передбачених договором, – отримання прибутку споживачем.

Вичерпний перелік видів фінансових послуг закріплено у ч. 1 ст. 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». З урахуванням змін і доповнень до зазначеного Закону, унесених у 2015 році⁴, можна констатувати, що нині законодавчо закріплено 14 видів фінансових послуг. Серед них, зокрема, управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»; операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів і банківські та інші фінансові послуги, які надають відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність»⁵.

Важливість дослідження і вдосконалення форм і методів державного регулювання небанківських фінансових установ обумовлюється тим, що на фінансовому ринку України діє величезна кількість кредитних спілок, ломбардів, лізингових компаній, довірчих товариств, страхових компаній, установ накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційних фондів і компаній та інших юридичних осіб, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг.

¹ Денисенко Б. В. Банківська послуга як фінансово-правова категорія. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2008. Вип. 79. С. 58.

² Дроздова Н. В. Загальні аспекти договору про надання фінансових послуг. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2003. № 52. С. 162.

³ Масляєва К. В. Господарсько-правове забезпечення функціонування ринку фінансових послуг в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Харків, 2009. С.6.

⁴ Про внесення змін до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» : Закон України від 15 січ. 2015 р. № 123-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/123-19>.

⁵ Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

Сам зміст їх діяльності – операції із залученими коштами фізичних і юридичних осіб, викликає необхідність її упорядкування з боку держави. Це є першопричиною необхідності державного регулювання, нормування діяльності небанківських фінансових установ, діяльність яких носить ризиковий характер. Невиконання ними своїх зобов'язань може призвести до підриву авторитету всієї кредитної системи в цілому, або, коли подібні негативні явища поширюються в масовому порядку, що ще небезпечніше, до її кризи. Тому держава намагається звести до мінімуму ризик, встановлюючи певні обмеження їх діяльності, оскільки стабільне функціонування системи небанківських фінансових установ має важливе значення для економіки країни, сприяє її стабілізації і розвитку⁶.

У 2020 році на ринку фінансових послуг в Україні сталися серйозні перетворення, ініційовані Президентом України ще влітку 2015 року⁷ та підтримані в профільному комітеті Верховної Ради України⁸. Запропоновані зміни на ринку фінансових послуг стосувалися саме передачі функцій нагляду за цим сегментом фінансової системи від Нацкомфінпослуг двом іншим регуляторам – Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) та НБУ.

На виконання Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» припинено діяльність Нацкомфінпослуг шляхом ліквідації⁹. У зв'язку з цим визнається таким, що втратив чинність, Указ Президента України від 23 листопада 2011 №1070 «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг».

Відповідно до ст. 7, 15, 56 Закону України «Про Національний банк України», ст. 21, 27, 28 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», п. 3, 6, 7, 14 розділу II Закону України від 12 вересня 2019 року № 79-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг», з метою забезпечення реалізації зазначених законів, здійснення НБУ як правонаступником Нацкомфінпослуг, повноважень та виконання функцій з державного регулювання і нагляду у сфері ринків фінансових послуг у межах, визначених Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», та безперервності в здійсненні таких повноважень та виконанні функцій з державного регулювання і нагляду у сфері ринків фінансових послуг Правління НБУ з 1 липня 2020 р. є правонаступником Нацкомфінпослуг, у здійсненні повноважень та виконанні функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг, передбачених нормативно-правовими актами Нацкомфінпослуг, Держкомфінпослуг¹⁰.

Безперечно, в Україні побудовано секторну модель нагляду за діяльністю фінансових посередників, адже, відповідно до ст. 21 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», уповноваженими органами, що здійснюють державне регулювання на ринку фінансових послуг, визнано:

- 1) Національний банк України – щодо ринку банківських послуг та діяльності з переказу коштів;
- 2) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку – щодо ринків цінних паперів і похідних цінних паперів (деривативів);
- 3) Антимонопольний комітет України та інші державні органи – у межах визначених законом повноважень¹¹.

Отже, державне регулювання діяльності фінансових посередників в Україні здійснюють як уповноважені органи державного регулювання, так і державні органи влади, які провадять нагляд у межах своїх повноважень.

⁶ Картамишева О. Є. Адміністративно-правове регулювання діяльності небанківських фінансових установ в Україні : дис...канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2012. С.74.

⁷ Poroshenko offers to Rada a bill on consolidation of state governance of financial services markets. 2015. URL: <http://www.rbc.ua/ukr/news/poroshenko-vnes-radu-zakonoproekt-konsolidatsii-1437411668.html>.

⁸ Financial committee of Rada admits Nats Com Fin Poslug dismissal. 2015. URL: <http://www.epravda.com.ua/news/2015/09/15/559771>.

⁹ Про припинення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Указ Президента України від 30 черв. 2020 р. № 259/2020. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/259/2020#Text>

¹⁰ Про правонаступництво Національного банку України в здійсненні державного регулювання та нагляду на ринках фінансових послуг : постанова Правління Національного банку України від 25 черв. 2020 р. № 82. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0082500-20#Text>

¹¹ Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.; Про внесення змін до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» : Закон України від 15 січ. 2015 р. № 123-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/123-19>.

Фактично розподіл сфери впливу між уповноваженими органами державного регулювання (НБУ, НКЦПФР) за діяльністю фінансових посередників ґрунтується на специфіці створення (ліцензування) та спеціалізації власне фінансових посередників (ідеться про їх поділ на банківські та небанківські).

На сьогодні саме до компетенції НБУ належить система небанківських фінансових установ, які, на додачу, вже тривалий час перебувають під сильним тиском з боку правоохоронних органів України¹. Саме за ініціативи податкових органів кредитні спілки свого часу були позбавлені статусу неприбуткових організацій шляхом внесення змін до Податкового кодексу України². Також для кредитних спілок було запроваджено застосування реєстраторів розрахункових операцій³ згідно із Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»⁴.

Головною метою державного регулювання ринків фінансових послуг є проведення єдиної та ефективною державної політики у сфері фінансових послуг; захист прав та інтересів споживачів фінансових послуг; створення сприятливих умов для розвитку та функціонування ринків фінансових послуг; створення умов для ефективною мобілізації і розміщення фінансових ресурсів учасниками ринків фінансових послуг з урахуванням інтересів суспільства; забезпечення рівних можливостей для доступу до ринків фінансових послуг та захисту прав їх учасників; додержання учасниками ринків фінансових послуг вимог законодавства; запобігання монополізації та створення умов розвитку добросовісної конкуренції на ринках фінансових послуг; контроль за прозорістю та відкритістю ринків фінансових послуг; сприяння інтеграції в європейський та світовий ринки фінансових послуг⁵.

Однак, у грудні 2021 року ухвалений новий закон «Про фінансові послуги та фінансові компанії», який вступає в силу з 1 січня 2024 року й встановлює чіткі вимоги до роботи фінустанов⁶.

Новий закон установив пропорційні вимоги до мінімального розміру власного капіталу фінкомпаній та ломбардів залежно від послуг, що надаються. Власний капітал повинен становити від 1 млн грн для ломбардів, які надають виключно послуги кредитування, до 10 млн грн для фінансових компаній, які надають послуги гарантій. Набуття істотної участі у фінансовій компанії або ломбарді більше не потребуватиме отримання попереднього погодження регулятора. Інформація про нових власників подаватиметься одночасно з документами про зміну структури власності надавача фінансових послуг. Національний банк продовжить перевіряти відповідність власника істотної участі вимогам законодавства.

Новий закон упроваджує ризик-орієнтовані регулювання та нагляд. Тобто вимоги та правила нагляду за фінансовими установами залежатимуть від їх розміру, виду діяльності, значимості та ризиків. Це дасть змогу забезпечити пропорційність, коли малим неризиковим фінансовим установам приділятиметься мінімальна увага з боку регулятора. Також закон вводить нову складову – нагляд за ринковою поведінкою установ. Тут йтиметься про посилення контролю за дотриманням фінустановами вимог до захисту прав споживачів, розкриття достатньої інформації споживачам, прозорих структур власності, належної ділової репутації власників та керівників тощо.

Новий закон значно спростив процес виходу на ринок для фінкомпаній та ломбардів, а також отримання ними ліцензій. Так, чинна процедура реєстрації компанії як фінансової установи скасовується. Набуття компанією статусу фінансової установи та включення запису про неї до відповідного реєстру здійснюватиметься одночасно з видачею ліцензії. Фінансові компанії та ломбарди отримуватимуть лише одну ліцензію з повним переліком фінансових послуг, які вони мають право надавати. Водночас фінустанова матиме право розширити (за потреби) обсяг своєї ліцензії. Також

¹ Про правонаступництво Національного банку України в здійсненні державного регулювання та нагляду на ринках фінансових послуг : постанова Правління Національного банку України від 25 черв. 2020 р. № 82. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0082500-20#Text>

² Податковий кодекс України : Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

³ Чи застосовують кредитні спілки ППО. Територіальні органи ДФС у м. Києві : [сайт]. 2015. URL: <http://kyiv.sfs.gov.ua/okremi-storinki/arhiv1/215146.html>.

⁴ Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 6 лип. 1995 р. № 265/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80>.

⁵ Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

⁶ Про фінансові послуги та фінансові компанії : проект № 5065 від 15. лют. 2021 р. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71092

новий закон передбачає ширші можливості щодо поєднання видів фінансових послуг, які можуть надаватися компанією. Так, ломбарди разом із наданням ломбардних кредитів також матимуть можливість надавати окремі фінансові платіжні послуги та здійснювати торгівлю валютними цінностями в готівковій формі. Скасується так званий виключний вид діяльності. Тобто фінансові компанії та ломбарди зможуть не лише надавати фінансові послуги, а й здійснювати іншу господарську діяльність (з обмеженнями) для повноцінної реалізації своїх ділових можливостей.

Нові вимоги спрямовані на побудову систем корпоративного управління надавача фінансових послуг, які забезпечуватимуть фінансову стійкість такого надавача та дотримання ним вимог законодавства України.

Так, фінансові компанії та ломбарди, якщо вони не є підприємствами, що становлять суспільний інтерес (підприємства–емітенти цінних паперів, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи та підприємства, які належать до великих за балансовою вартістю активів, чистим доходом та середньою кількістю працівників), можуть передавати на аутсорсинг низку своїх функцій. А саме: ведення бухгалтерського обліку, здійснення внутрішнього аудиту, управління ризиками, комплаєнс. Водночас вони обов'язково повинні поінформувати про це НБУ.

Закон передбачає застосування НБУ до надавачів фінансових послуг коригувальних заходів та заходів раннього втручання з метою запобігання порушенням. Такі заходи – це фактично рекомендації регулятора, якщо учасник ринку ще не порушив вимог законодавства, але є ризику його порушити.

Новим законом передбачено право НБУ створювати регуляторну платформу для тестування інноваційних послуг, технологій та інструментів на ринках фінансових послуг. Це створить передумови для розвитку і запровадження інновацій на фінансовому ринку України⁷.

Таким чином, метою державного регулювання ринків фінансових послуг має бути забезпечення стабільності діяльності фінансових установ – банків і небанківських фінансових установ, оскільки захист інтересів споживачів фінансових послуг можливий тільки за умов їх стабільного функціонування. Державне регулювання діяльності небанківських фінансових установ – це правотворча діяльність законодавця щодо встановлення основ їх організації і діяльності на ринках фінансових послуг, регулююча і наглядова діяльність Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, які від імені держави за допомогою специфічних форм і методів забезпечують стабільність діяльності таких установ, захист прав їх кредиторів і боржників.

Чинна система державного регулювання діяльності небанківських фінансових установ та інших суб'єктів нагляду на ринках небанківських фінансових послуг має недостатньо збалансований та системний характер. Правова база обмежується рамковим законодавством стосовно захисту прав споживачів, інвесторів, кредиторів, що разом з відсутністю спеціального законодавства по окремим небанківським фінансовим установам стримує інтенсивність розвитку ринків небанківських фінансових послуг, знижує їх інвестиційну привабливість та викривляє їх роль у розвитку економіки України в цілому. Недостатня ефективність державного регулювання та нагляду, надмірна зарегульованість дозвільних процедур для фінансових установ та інших піднаглядних організацій неогрунтовано підвищують вартість надання фінансових послуг споживачам.

Варто зауважити, що закон «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг» був прийнятий ще у 2001 році і з того часу не переглядався. У зв'язку з цим, його положення не відповідають реаліям сьогодення, які склались на ринку фінансових послуг, а також не враховують останні тенденції розвитку світової фінансової інфраструктури. При цьому, ситуація ускладнюється тим, що регулювання банківської діяльності та діяльності на ринках капіталу фактично здійснюється за окремим законодавством, відтак відсутній спільний підхід до визначення однакових для різних частин фінансового ринку положень.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. На даний час залишаються нерегульованими ключові правові засади діяльності небанківських фінансових установ, відмінних від страховиків та кредитних спілок, в частині їх ліцензування, вимог до діяльності та нагляду, з урахуванням диференційованого підходу залежно від рівня ризиковості такої діяльності. Тому, підтримується прийняття закону «Про фінансові послуги та фінансові компанії», який буде фундаментальною основою для всього ринку фінансових послуг, встановлюватиме ключові принципи та засади діяльності на цьому ринку, захисту споживачів при наданні таких послуг, а також державного регулювання і нагляду за діяльністю на ринку фінансових послуг.

⁷ Новий закон про фінансові послуги та фінансові компанії встановлює чіткі вимоги до роботи фінустанов. Національний банк України. 2021. 14 груд. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/noviy-zakon-pro-finansovi-poslugi-ta-finansovi-kompaniyi-vstanovlyuye-chitki-vimogi-do-roboti-finustanov>

Анотація.

У статті встановлено, що на сьогодні саме до компетенції Національного банку України належить система небанківських фінансових установ, які, вже тривалий час перебувають під сильним тиском з боку правоохоронних органів України. Доведено, що необхідність адміністративно-правового регулювання діяльності небанківських фінансових установ та здійснення нагляду за їх діяльністю обумовлюється вимогами правових норм, які встановлюють правовий статус таких суб'єктів фінансових послуг і в першу чергу їх спеціальну правоздатність. Проаналізовано ухвалення нового закону про фінансові послуги та фінансові компанії встановлює чіткі вимоги до роботи фінансових установ, яким передбачено право Національного банку України створювати регуляторну платформу для тестування інноваційних послуг, технологій та інструментів на ринках фінансових послуг. Визначено, що державно-правове регулювання діяльності є засобом практичної реалізації уповноваженими державними органами владно-організаційного, цілеспрямованого впливу на них.

Annotation.

The article establishes that today the National Bank of Ukraine is responsible for the system of non-banking financial institutions, which have long been under strong pressure from the law enforcement agencies of Ukraine. It is proved that the need for administrative and legal regulation of non-banking financial institutions and supervision of their activities is determined by the requirements of legal norms establishing the legal status of such financial services entities and, above all, their special legal capacity. The adoption of a new law on financial services and financial companies is analyzed, sets clear requirements for the work of financial institutions, which provide the right of the National Bank of Ukraine to create a regulatory platform for testing innovative services, technologies and tools in financial services markets. It is established that the state-legal regulation of activity is a means of practical implementation by the authorized state bodies of power-organizational, purposeful influence on them.

References:

1. Картамишева О. Є. Адміністративно-правове регулювання діяльності небанківських фінансових установ в Україні : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2012. 195 с.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
3. Денисенко Б. В. Банківська послуга як фінансово-правова категорія. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2008. Вип. 79. С. 55–58.
4. Дроздова Н. В. Загальні аспекти договору про надання фінансових послуг. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2003. № 52. С. 161–163.
5. Масляєва К. В. Господарсько-правове забезпечення функціонування ринку фінансових послуг в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Харків, 2009. 20 с.
6. Про внесення змін до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» : Закон України від 15 січ. 2015 р. № 123-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/123-19>.
7. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
8. Poroshenko offers to Rada a bill on consolidation of state governance of financial services markets. 2015. URL: <http://www.rbc.ua/ukr/news/poroshenko-vnes-radu-zakonoproekt-konsolidatsii-1437411668.html>.
9. Financial committee of Rada admits Nats Com Fin Poslug dismissal. 2015. URL: <http://www.epravda.com.ua/news/2015/09/15/559771>.
10. Про припинення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Указ Президента України від 30 черв. 2020 р. № 259/2020. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/259/2020#Text>
11. Про правонаступництво Національного банку України в здійсненні державного регулювання та нагляду на ринках фінансових послуг : постанова Правління Національного банку України від 25 черв. 2020 р. № 82. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0082500-20#Text>
12. Податковий кодекс України : Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
13. Чи застосовують кредитні спілки ППО. *Територіальні органи ДФС у м. Києві* : [сайт]. 2015. URL: <http://kyiv.sfs.gov.ua/okremi-storinki/arhiv1/215146.html>.

14. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 6 лип. 1995 р. № 265/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80>.

15. Про фінансові послуги та фінансові компанії : проект № 5065 від 15. лют. 2021 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71092

16. Новий закон про фінансові послуги та фінансові компанії встановлює чіткі вимоги до роботи фінустанов. Національний банк України. 2021. 14 груд. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/noviy-zakon-pro-finansovi-poslugi-ta-finansovi-kompaniyi-vstanovlyuye-chitki-vimogi-do-roboti-finustanov>

Buha Hanna,

associate professor of the Department of Administrative and Legal Disciplines of the Faculty №2 Donetsk State University of Internal Affairs, Candidate of Law, Associate Professor